

JEL Classification: G21

Деркач Юлія Борисівна

к.е.н, доцент кафедри банківської справи

Сушарник Владислав Олегович

студент факультету менеджменту,

обліку та інформаційних технологій

Одеського національного економічного університету

ДІЯЛЬНІСТЬ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ НА РИНКУ ДЕПОЗИТІВ

Тези присвячено дослідженню ресурсної бази банків, зокрема, депозитам. Розглянуто механізм управління депозитною політикою комерційних банків України.

Ключові слова: депозити, комерційний банк, методи управління, клієнти.

Особливість діяльності комерційного банку полягає у тому, що переважна частина його ресурсів створюється з допомогою залучених та запозичених коштів. При цьому значну роль у структурі залучених коштів банківських установ грають депозити. Але банк не може залучати кошти безмежно, оскільки ця можливість регламентується центральним банком.

Потреба в акумуляції термінових внесків як джерела середньо- та довгострокових банківських кредитних вкладень була відсутня тому, що застосовувались переважно бюджетні кошти на цілі нового будівництва, технічного переозброєння, розширення та реконструкції виробництва. Однак після переходу на дворівневу банківську систему, створення економічно самостійних комерційних банків та переведення господарств на принципи самофінансування визначились питання формування пасивів як одну з найактуальніших у роботі банків.

За існуючого механізму розвитку депозитної політики банку в Україні, навіть з урахуванням найвищого професіоналізму менеджерів та використання сучасних рекомендацій щодо ведення фінансових справ, існує ще значний ступінь ризику. Існуючий механізм розробки та здійснення депозитної політики на рівні банків не повною мірою відповідає сучасним вимогам банківської діяльності та не має достатньої методологічної основи. Відповідно, дискусійними залишаються питання визначення оптимальної депозитної ставки та формування депозитної політики в умовах зростаючої конкуренції.

Теоретичні та практичні аспекти цієї проблеми, зокрема формування банками депозитних ресурсів, методи управління залученими коштами, активізація депозитної діяльності банків, досліджувалися у роботах вітчизняних та зарубіжних учених: Асхауера, І. Бланка, О. Васюренка, В. Геєца, О. Заруби, А. Мороза, Л. Примостки, П. Роуза, М. Савлука, Дж. Сінкі, та ін.

За складом кошти залучені банком є різноманітні, але їх видом є депозит – це залучені у процесі роботи з клієнтом на обумовлений проміжок часу кошти. В залежності від терміну, виконання вкладником умов договору та суми депозиту змінюється розмір винагороди, яка виплачується клієнту. Чим більша сума вкладу та довше строк, тим більша винагорода. Функціонуюча практика передбачає оформлення термінових вкладів на обумовлені терміни. Така детальна градація стимулює вкладників до розумної організації особистих коштів та перетворення їх на вклади, а також створює банкам умови для управління своєю ліквідністю [1].

Розширення мережі та видів депозитних рахунків, надання гарантій вкладникам через систему страхування депозитів та задоволення потреб клієнтів у різноманітних банківських послугах є передумовою успішного управління депозитними операціями. При цьому організація функціонування депозитних рахунків у банку зобов'язана відповідати найвищим зразкам індивідуального обслуговування клієнтів та здійсненню депозитних операцій у спрощеному порядку [2].

Стратегічне управління депозитами передбачає врахування всього комплексу факторів, що створюють зовнішнє середовище для банківської діяльності та включає заходи, націлені на збільшення частки банку на ринку депозитів. До тактичних інструментів управління депозитними операціями зараховуються заходи для вдосконалення внутрішньої організації депозитної роботи банку:

- покращення роботи персоналу банку, який займається пасивними операціями;

- удосконалення порядку виконання депозитних договорів;

- зниження ймовірності ризику та нерациональних рішень;

- запровадження нових форм роботи з клієнтами.

Стратегічне управління депозитною діяльністю банку враховує вивчення регулювання попиту, пропозиції на депозитні послуги і депозитного ринку. В основі тактичного управління депозитними операціями банку лежить насамперед встановлення чіткого моніторингу чисельності та якості свого депозитного портфеля.

Активна роль клієнта банку, який самостійно визначає частку своїх доходів, яку він спрямовує на заощадження є відмінною особливістю депозитних операцій [3].

Такі фактори як кількість рахунків, кількість клієнтів та зміна валютних курсів теж впливають на формування термінових депозитів. У свою чергу, можна відзначити фактори, що впливають на кількість клієнтів банку та згодом встановлюють величину залишків коштів на рахунках. Макроекономічні показники розвитку держави відносяться до таких чинників. Отже, впливом як якісних, так і кількісних чинників пояснюється особливості формування залишків на рахунках клієнтів. При цьому слід зазначити, що не всі фактори, що впливають на рівень залишків коштів на рахунках клієнтів, піддаються

кількісному оцінюванню. Так, ризик репутації банку, юридичний ризик, такий оцінці не підлягають [4].

З метою надання необхідної структури, розміру та рівня витрат за депозитними зобов'язаннями банківський менеджмент застосовує різні способи управління залученими коштами – нецінові та цінові.

Для нецінових методів управління залученими коштами банку властиве використання усіляких способів заохочення клієнтів, які безпосередньо не пов'язані зі зміною депозитних ставок:

- надання додаткових безкоштовних послуг;
- підвищення рівня та комплексності обслуговування;
- реклама;
- пристосування графіка роботи до потреб клієнтів;
- розширення асортименту банківських продуктів;
- розташування філій у місцях, наближених до клієнтів.

Цінові способи мають на меті застосування відсоткової ставки за депозитами як головного інструменту в конкурентній боротьбі за вільні кошти юридичних та фізичних осіб [5]. Утримання чи зменшення депозитної ставки відбувається за умови перенасичення банку ресурсами чи відсутності прибуткових напрямів їх розміщення, тоді як збільшення запропонованої банком ставки дозволяє залучити додаткові ресурси.

Банки встановлюють диференційовані ставки залежно від виду депозитного рахунку, суми вкладу та терміну розміщення коштів на депозиті. Ціноутворення за депозитними зобов'язаннями банку базується на аналізі співвідношення витратами банку обслуговування кожного виду депозитних рахунків та депозитною ставкою. ставка буде низькою або взагалі відсотки не виплачуватимуться, якщо операційні витрати банку за рахунком значні. Іноді витрати на обслуговування депозиту банк перекладає на клієнта, стягуючи фіксовану комісійну винагороду за проведення кожної операції, а відсотки виплачує за залишком коштів на клієнтському рахунку.

Банк, визначаючи депозитну ставку, повинен враховувати те, що власник грошових заощаджень розглядає всілякі варіанти вкладення коштів: купівлю реальних активів; надання позик; підприємницьку діяльність; придбання цінних паперів.

Інвестор, вибираючи один із варіантів, бажає компенсувати втрачені можливості отримання доходу, які передбачалися в інших випадках. Тому, щоб зацікавити вкладника у розміщенні грошей у банку, потрібно компенсувати йому середній рівень прибутковості в економіці країни. Вважається, що цей рівень практично дорівнює реальним темпам економічного зростання за певний період та відображає справжнє економічне зростання на противагу інфляційному знецінюванню. Таким чином визначається істинна відсоткова ставка позикових коштів. Економісти підраховали, що реальні темпи зростання стабільної економіки перебувають у межах 3%. Вищі темпи економічного зростання

можуть бути досягнуті деякими економіками на певних стадіях розвитку, але періоди такого інтенсивного підйому, як правило, нетривалі.

За окремими варіантами строкових депозитних рахунків розмір процентної ставки визначається сумою, строком вкладу, специфікою функціонування рахунку, обсягом та характером супутніх послуг та залежить від дотримання клієнтом умов договору. Визначальним фактором при встановленні розміру процентної ставки за строковими вкладами є термін, на який розміщені кошти: чим триваліший термін, тим вищий рівень відсотка. Також істотним моментом є частота виплати відсотків: що частіше здійснюються виплати, то нижчий рівень відсоткової ставки.

Виділяють два механізми управління депозитною політикою: цінові та нецінові методи. суть цінових методів міститься у використанні процентної ставки за депозитами як головного інструменту, тоді як нецінові методи включають маркетинг, рекламу, високий рівень обслуговування, розвиток мережі відділень та інфраструктури, а також надання додаткових послуг, у тому числі прямо не пов'язаних із банківською діяльністю. Удосконалення та використання нецінових методів характерно для банківських систем розвинених країн, у яких можливості з управління процентною ставкою обмежені законодавчими чи економічними факторами.

Список використаних джерел

- 1.Роуз Пітер С. Банківський менеджмент/Пітер С. Роуз; пров. з англ. М.: Справа, 2005. 768 с.
- 2.Аналіз банківської діяльності: підруч. / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; за ред. А. М. Герасимовича. К.: КНЕУ, 2003. 599 с.
- 3.Сімонова О. Л. Модель управління якістю депозитних послуг комерційного банку. Банківська система України: теорія і практика становлення. Зб. наук. праць в 2 т. Суми: Ініціатива, 2007. Т. 2. С. 520-528.
- 4.Дмитрієва О. А. Оптимізація депозитної діяльності комерційного банку. Фінанси України. 2008. № 5. С. 15-17.
- 5.Мельникова І. М. Маркетингові аспекти формування депозитної бази комерційного банку 2005. № 3. С. 40-41.